

Investigating the Challenge of Korna Vacation and the Academic Deficit of Students in the Education System: Providing Appropriate Solutions

Zeynab Alipour ^{1*}, Mahdiye Ghanbari ², Maede Raffie³, Atefe Sadat Hashemi⁴

1 Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

2 Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

3 Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

4 Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

* **Corresponding author:** Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

Received: 2020-12-21

Accepted: 2020-12-28

Abstract

By changing to a global pandemic in 2020, the corona virus imposed many problems and challenges on the world, which entered a new era of virtual education to prevent and promote the death of many government organizations, especially the education system. Students can be considered a threat. Those students do not have favorable financial conditions in the purchase of virtual equipment and parents are not literate enough in the academic guidance of this group of students, consequently we will drop out of school due to this issue and the challenge of this study. A descriptive method of content analysis of authentic documents and articles was explored and the title of the research was explored and the solutions and positive and negative issues of this global challenge were analyzed and discussed. At the end, the best method for students to perform properly was presented. Took.

Keywords: Corona, Vacation, Academic failure

بررسی چالش تعطیلات دوران کورونا و افت تحصیلی فراگیران نظام تعلیم و تربیت: ارائه راهکاری های متناسب

زینب علی پور^{۱*}، مهدیه قنبری^۲، مائده رفیعی^۳، عاطفه السادات هاشمی^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

* نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۰۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۰۱

چکیده

کرونا ویروس با تغییر به پاندمی جهانی در سال ۲۰۲۰ مشکلات و چالش های بسیاری بر جهان تحمیل نمود که جهت جلوگیری و پیشرفت مرگ و میر بسیاری از سازمان های دولتی به خصوص نظام تعلیم و تربیت وارد عصر جدید از آموزش مجازی شد، تعطیلات برای بسیاری از دانش آموزان تهدید می تواند محسوب شود آن دسته از دانش آموزان شرایط مساعد مالی در خرید تجهیزات مجازی ندارند و والدین سواد کافی در هدایت تحصیلی این دسته از دانش آموزان نیست، متعاقباً باعث ترک تحصیلی و افت تحصیلی خواهیم بود باتوجه به این مساله و چالش این پژوهش توصیفی با روش تحلیل محتوا از اسناد و مقالات معتبر به اکتشاف و بررسی عنوان تحقیق پرداخت و راهکارها و مسایل مثبت و منفی این چالش جهانی مورد تحلیل و بحث قرار داد در پایان بهترین روش برای دانش آموزان جهت عملکرد مناسب ارائه شد، به تقضیل بیان گردید.

واژگان کلیدی: کرونا، تعطیلات، افت تحصیلی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

حادثه ای را نداشته ایم و تاثیر آن در کشورهای مختلف، متفاوت است.

حوزه های تربیت و یادگیری درباره تجارب آموزش در کشورهای دیگر در این شرایط خاص برخی کشورها آموزش های مجازی را از گذشته به صورت جدی دنبال کرده و بسترهای آن را فراهم کرده بودند و مسلماً آمادگی بیشتری در این شرایط داشتند؛ اما در برخی دیگر آموزش های مجازی به صورت جدی دنبال نشده است که متأسفانه کشور ما نیز در همین ردیف قرار می گیرد.

آموزشی در حوزه های تربیت و یادگیری با مروری بر آثار مثبت و منفی تعطیلات ناشی از کرونا بر آموزش، راهکارهایی برای مواجهه با بحران هایی از این دست ارائه و بر ضرورت بازبینی مسائل و نکات آموزشی، بهداشتی و مراقبتی در برنامه درسی تاکید کرد. ویروس کرونا تمام جهان را دربر گرفته و طبق اعلام یونسکو بیش از ۹۰ درصد دانش آموزان دنیا تحت تاثیر قرار گرفته و آموزش های رسمی آنها تعطیل شده است. این شرایط به گونه ای است که از جنگ جهانی دوم به این سو، نظیر چنین

رفتارهای ناسازگارانه، ناشی از وضعت روانی نامساعد و تصورات منفی آنها نسبت به خود است. آنکه فرد چه تصویری درباره خود و استعدادها و تواناییها و کارآمدی خوش دارد در تعیین هدف و میزان موفقیت و شکست او موثر است [۴].

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کیفی و با رویکرد تحلیلی اکتشافی صورت گرفته است. و تمامی اسناد و اطلاعات این پژوهش از پایگاه های علمی معتبر داخلی sid . magiran.irandoc جمع آوری اطلاعات انجام شده است پژوهش حاضر با مرور مبانی و مطالعه آخرین تحقیقات در مورد کرونا منطبق و با آخرین پیشینه های موجود حاصل گشته است. روش تحلیل این پژوهش از نوع تحلیل محتوا مقالات اخیر سال ۲۰۲۰ از واحد کلمه و کلیدواژگان مرتبط تحلیل و اکتشاف در بررسی مساله انجام شده است.

یافته ها

اثرات ویروس کرونا بر نظام آموزشی و تربیتی خانوادهها را به دو دسته مثبت و منفی تقسیم بندی کرد و در خصوص اثرات منفی این توقف در یادگیری بارزترین اثر این تعطیلات بود، به ویژه برای دانش آموزانی که عملکرد ضعیف تری در مدرسه داشتند و با تلاش و فشار معلم به آموزش واداشته می شدند. با وقوع ناگزیر تعطیلی، این دانش آموزان از مدرسه فاصله گرفته و گرفتار توقف یادگیری شدند.

در حوزه های تربیت و یادگیری، افزایش ساعت استفاده از فضای مجازی توسط دانش آموزان را اثر منفی دیگری که در این شرایط حادث شده است به رغم تاکید اصول تربیتی مبنی بر استفاده حداکثر دوساعته دانش آموزان از این فضا به ویژه در سنین پایین در طول شبانه روز، اکنون شاهد آن هستیم که میزان حضور دانش آموزان در فضای مجازی افزایش یافته است.

استفاده از فضای مجازی برای تکمیل آموزش یک فرصت خوب بود و به یک نسخه بی بدیل تبدیل شد که در این شرایط جایگزین دیگری ندارد. تقویت جایگاه معلمان و شناسایی نقاط ضعف و قوت احتمالی آنها مانند عدم اشراف بر فضای آموزش الکترونیک، تقویت رویکرد فطرت گرایی توحیدی، تقویت روحیه تعلق ملی و دینی و تحکیم ارتباط میان اعضای خانواده از دیگر آثار مثبت تعطیلی های اخیر است.

راهکارهای مقابله با آسیب پذیری نظام آموزشی در موارد مشابه در آینده چیست، باید کار علمی و پژوهشی دقیقی انجام و آسیب شناسی صورت پذیرد. نقاط ضعف و قوت شناسایی و

باید آموزش های حضوری و فیزیکی را با فناوری اطلاعاتی ادغام کنیم که مدرسه هوشمند بخشی از آن است. ما هرساله تعطیلی مدارس به علل مختلف همچون آلودگی هوا، سیل، زلزله و غیره را شاهدیم. اگر در آن مواقع آموزش مجازی را اجباری و آن را تمرین می کردیم، در مواجهه با تعطیلی ناشی از کرونا کمتر دچار مشکل می شدیم. در یافته های نظر سنجی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران درباره نگرش مردم نسبت به تعطیلات و قرنطینه کردن شهرها نشان از دارد که ۸۹/۴ درصد از مردم ایران موافق قرنطینه کردن شهرهایی هستند که ویروس کرونا در آنها شیوع بیشتری دارد [۱]. در این پژوهش به بررسی سوال زیر و ابعاد آن پرداخته شده است :

پرسش پژوهش: تعطیلات در دوران کرونا منجر به چه آسیب های خواهد شد و چه راهکارهایی وجود دارد؟

افت تحصیلی به معنای عدم موفقیت در تحصیل است که با معیارهای مختلفی نظیر مشروطی، معدل نامطلوب، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف، ترک تحصیل و تغییر رشته قابل بررسی است. افت تحصیلی دانشجویان نه تنها یک مشکل فردی بلکه یک معضل اساسی اجتماعی است که عواقب ناشی از آن گریبان گیر جامعه نیز خواهد شد. دانشجویانی که در افت تحصیلی می شوند بیس از دانشجویان دیگر در معرض خطر جرم و جنایت، سوء مصرف مواد، نهایتا اختلالات خانوادگی و روانی قرار می گیرند [۲]. لذا پیشگیری از افت تحصیلی و آسیب های روانی متعاقب آن امری ضروری است هرچند با استناد به یافته های تجربی و نظری افت تحصیلی روندی پیچیده و تدریجی است. هر سیستم آموزشی موظف است که به کاهش عملکرد درسی فراگیران خود که منجر به از دست رفتن هزینه های جاری، بی انگیزگی و کاهش روحیه در فرد می شود، توجه نماید و با شناسایی ویژگی های فردی و تحصیلی و عوامل موثر بر فرآیند آموزشی آنان اهتمام ورزد [۳].

افت تحصیلی یکی از مشکلات مهم آموزشی کشورهای جهان سوم و ایران میباشد و هر سال بیش از نیمایز میلیون ها دانشجو که در جهان به دانشگاهها راه میابند ترک تحصیل کرده، مشروط شده یا نمیتوانند تحصیلات خود را در موعد مقرر به پایان برسانند پس اری از افراد، افت تحصیلی را به معنی ناتوانی دانشجو در ادگ ری مواد درسی می دانند. بدون شک ان تصویری نادرست است. ناتوانی فرد از توانا یهای ذهنی محدود ناشی می شود، در حالیکه افت تحصیلی به معنای نزول از ک سطح بالاتر به سطح پایین تر در تحصیل و آموزش است. افت تحصیلی به کاهش عملکرد دانشجو از سطح رضای بخش به سطح نامطلوب گفته می شود. همچن ن بسیاری از مشکلات تحصیلی دانشجو ان از جمله افت تحصیلی، ترک تحصیل

متناسب با این نقاط برای آینده برنامه‌ریزی کرد و از کارهای زودگذر ذهنی پرهیز شود.

اگر بخواهیم در آینده برای مواجهه با اتفاقات این چنینی با کمترین تبعات روبرو شویم باید تک تک عناصر تعلیم و تربیت و همچنین برنامه درسی را مورد بازمی‌نگری و بازآفرینی قرار دهیم و با توجه به انتظاراتی که از این عناصر داریم نقش هایشان را روزآمد کنیم.

در باره عناصر تعلیم و تربیت غفلت صورت گرفته است. دانش آموز، معلم، مدرسه، خانواده و محتوا مهمترین عناصر برنامه درسی ملی هستند. به عنوان مثال تعریف ما از دانش آموز در سند تحول با تعریف در صحنه عمل فاصله دارد. در عمل مشاهده می‌کنیم که دانش‌آموز شخصیتی منفعل است که منتظر می‌ماند تا برای او برنامه‌ریزی کنند. معلم باید به او درس بدهد و تابع تصمیمات است.

یادگیری هم تعطیل می‌شود و کنکور محوری و دانش محوری آموزش، یک علت آن است؛ این در حالی است که در سند تحول بنیادین ذکر شده دانش آموز باید متفکر، خلاق، خودباور، خودساخته، تلاشگر، سالم و خودیادگیرنده باشد. اگر دانش آموز خودیادگیرنده باشد، بسیاری از مشکلات حل می‌شوند.

باید ویژگی‌های دانش آموز متناسب با دوره‌های تحولی و به شکل کاربردی و دقیق بازتعریف شود و به این سمت برویم که افراد یادگیرنده خود فرمان و مستقل تربیت کنیم، اینکه دانش‌آموز باید چگونه یاد گرفتن را یاد بگیرد بسیار مهم است؛ یادگیرنده‌ای که می‌تواند از منابع مختلف یادگیری به راحتی استفاده کند. در این صورت معلم فقط یکی از منابع یادگیری خواهد بود نه همه آن. اگر این بازتعریف عملیاتی شود، در صورت وقوع تعطیلات پیش بینی نشده، آموزش و یادگیری تعطیل نمی‌شود.

مأموریت اصلی ۱۱ حوزه تربیت و یادگیری در سازمان پژوهش توجه به همین ویژگی هاست، اگر این کار صورت بگیرد، معلم به جای نقش انتقال دهنده نقش تسهیل کننده خواهد داشت و در این صورت منبع یادگیری معلم نیست بلکه دانش آموز است. ما باید لذت و شوق یادگیری را نهادینه کنیم.

اقدام خوب بود اما باید توجه کنیم آموزش مجازی با آموزش حضوری تفاوت‌هایی دارد. در نظام تعلیم و تربیت معلم حرف اساسی را می‌زند و دارای دو بال اصلی اخلاق حرفه‌ای و تخصص است؛ باید برای تقویت این دو بال تلاش کنیم به همین خاطر باید اختیارات وی را بیفزاییم و در تهیه محتوا به او کمک کنیم تا از حالت انفعالی خارج شود و دیگر منتظر بخشنامه‌ها نماند.

معلم صرفاً دارای نقش انتقال دهنده دانش و تجربه نیست بلکه تسهیل‌گری، راهبری، برانگیزانندگی را نیز برعهده دارد. محتوای آموزش مجازی نیز محتوای خاصی است که نیازمند توانمندسازی معلمان در این زمینه است.

عنصر دیگر تعلیم و تربیت یعنی خانواده عنصر خانواده همواره در نظام آموزشی ما مورد غفلت بوده است. باید خانواده‌ها نقش حمایتگری آموزشی، مالی، عاطفی و زیستی و همچنین سیاست‌گذاری داشته باشد. آنها باید در طراحی محیط و موقعیت‌های یادگیری فرزندان خود از طریق نمایندگانشان در انجمن‌های اولیا و مربیان کمک کرده و نقش مشارکتی خود را در انجام تکالیف و ارزشیابی تحصیلی و تربیتی ایفا کنند.

وی در ادامه به عنصر مدرسه در نظام تعلیم و تربیت طبق مفاهیم سند تحول بنیادین، مدرسه صرفاً یک محیط فیزیکی نیست بلکه یک مفهوم ترکیبی و به نوعی حلقه وصل معلم، دانش آموز، خانواده و سازمان است. ما شعار مدرسه محوری می‌دهیم اما در عمل مدرسه محوری به این معناست که هم تخصص حرفه‌ای مدرسه دیده شود و هم اختیار برنامه‌ریزی داشته باشد. برنامه ویژه مدرسه (بوم) گام خوبی در راستای تحقق مدرسه محوری است که اگر انجام شود، کارآمد است.

یکی از شاخص‌های مرتبط با بحران به صورت عام غافلگیری و ظهور یک وضع جدید است که در ارتباط با کرونا این غافلگیری رخ داد و صرفاً مربوط به کشورهای جهان سوم نبود حتی می‌توانیم بگویم کشورهای توسعه یافته و پیشرفته بیشتر غافلگیر شدند چرا که در ابتدا این بیماری را جدی نگرفتند. تقریباً هیچ کشوری در دنیا نبود که آمادگی این وضعیت را داشته باشد برای همین تصمیم تعطیلی مدارس فی‌البداهه و بدون برنامه‌ریزی بود. متغیر دوم که در ارتباط با بحران می‌خواهیم به آن اشاره کنیم این است که به لحاظ زمانی کشورها فرصت زمان لازم را برای اتخاذ یک واکنش مناسب در اختیار نداشتند. تقریباً در دوم اردیبهشت ماه یک میلیارد و ۵۷۹ میلیون دانش‌آموز و دانشجو در ۱۹۱ کشور از آموزش در مدرسه و دانشگاه محروم شدند.

دانش‌آموز و دانشجو از فرصت‌های آموزشی تفکیکی برای کشورهای اروپایی، آمریکایی و آسیایی دارید حدود ۲۱۰ کشور در دنیا وجود دارد که تعدادی از آنها بسیار کوچک هستند و در واقع ما ۲۰۴ کشور اصلی داریم که همانطور که اشاره کردم در ۱۹۱ کشور مدارس به طور کامل تعطیل شد، شاید تنها کشوری که در دنیا با جمعیت مناسب مدارسش اصلاً تعطیل نشد ترکمنستان بود که از همان ابتدا مرزهای کشورش را محدود کرد و اجازه ورود و خروج نداد. یکی، دو مورد نیز از ابتلا در این کشور گزارش نشد البته کشور تایلند هم مدارسش تعطیل نشد اما از همان ابتدا پروتکل‌های ویژه از جمله فاصله‌گذاری

نتیجه گیری و پیشنهادات

نگرانی از شیوع بیماری کرونا (کووید ۱۹) همچنان در جهان و در کشور ما جدی است همچنین تعطیلات کرونایی چالش های بسیاری در مسیر تعلیم و تربیت سایه انداخته است و از جمله مسایل و تهدید نظام آموزشی ترک تحصیل و افت تحصیلی دانش آموزان خواهد بود، در این راستا برنامه ریزان آموزشی به فکر اجرای راهکار مناسب برای وضعیت های نامعلوم آموزشی سال تحصیلی جدید ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در دوران کرونا و پساکرونا هستند و برای سال تحصیلی جاری آموزش ترکیبی را مناسب ترین راهکار آموزشی پیشنهاد می کنند. آموزش ترکیبی «آموزه ای از آموزش حضوری و آموزش در فضای مجازی خواهد بود» که در شرایط خاص کرونایی، بسته های آموزشی و تلوویزیون نیز پای کار هستند. با توجه به شرایط متفاوت تعلیم و تربیت سهم هریک از بخش ها در این بسته ترکیبی مشخص می شود.

به نظر می رسد که یادگیری ترکیبی با داشتن مزیت های هر دو رویکرد آموزش (سنتی و الکترونیکی) یک رویکرد مؤثر برای افزایش اثربخشی یادگیری، سهولت دسترسی به مواد آموزشی باشد. همچنین به دلیل ارائه فرصت های مختلف به منظور یادگیری، موجب آن می شود که در کنار افزایش جذابیت آموزش، به تفاوت های فردی فراگیران نیز به طور مناسبی توجه شود، زیرا همه افراد به یک شیوه یاد نمی گیرند و به همین دلیل استفاده از روش های مختلف برای آموزش ضروری به نظر می رسد.

برای اجرای آموزش با رویکرد مجازی به پلتفرم مناسب و بومی نیاز است. برای این منظور راه اندازی شبکه شاد در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ تجربه ای موفق در بین کشورهای منطقه و امتیاز بزرگی برای آموزش و پرورش بود. گرچه موقع استقرار و گسترش شبکه شاد دانش آموزان و به ویژه معلمان هنگام کار با این شبکه از مشکلات شبکه، قطعی و کندی اینترنت رنج بردند، اما با برطرف کردن مشکلات موجود در شاد برای سال تحصیلی پیش رو؛ آموزش مجازی از طریق شبکه شاد، استفاده مناسب و مطلوب از ظرفیت شبکه ملی مدارس (رشد) برای آموزش دانش آموزان ایران اسلامی تأکید می گردد.

فهرست منابع

- [1] ISPA (Iranian Student Opinion Polling Center), (1399). Poll report on people's attitudes to the dimensions of the coronavirus outbreak. Online news newspaper of the year (1399), news code 1378529. [Persian]

اجتماعی را در مدارس لحاظ کرد. برخی کشورها حال چه به صورت محلی و چه سراسری اعلام تعطیلی مدارس را داشتند. دنیا پیش از کرونا نظام های آموزشی اش وارد فضای مجازی شده بود و این امکان به صورت یک آموزش مکمل اجرا می شد و زیرساخت های آن مهیا بود اما در کشور ما چند سال است که می خواهیم به سمت این فضا حرکت کنیم اما عملاً تجربه جدی ما در آموزش مجازی همین وضعیت کرونا بود، اینکه در دنیا آموزش مجازی چقدر در این فرصت به کار گرفته شد، بیان کرد: در دنیا تقریباً از سال ۲۰۰۲ به مرور کشورها بحث آموزش از راه دور، آموزش الکترونیکی و مجازی حال چه به صورت آفلاین یا آنلاین پیگیری کرده اند و تولیداتی نیز داشتند. به طور مثال در کشور روسیه در سال ۲۰۱۵ مدرسه مجازی احداث شد که از پایه اول تا دوازدهم دروس به صورت الکترونیکی در این مدرسه در معرض دانش آموزان قرار گرفت. همه دانش آموزان در روسیه در سیستم رسمی و مجازی ثبت نام می کنند برای همین در این کشور آمادگی برای واکنش به کرونا بیشتر بود در کشور ما پذیرش تغییر عموماً سخت است. از این نظر کرونا را می توان یک فرصت تلقی کرد.

در حوزه های تربیت و یادگیری خطر افزایش ترک تحصیل در مناطق محروم از تبعات منفی تعطیلات ناشی از ویروس کرونا است. ویروس کرونا تمام جهان را دربر گرفته و طبق اعلام یونسکو بیش از ۹۰ درصد دانش آموزان دنیا تحت تاثیر قرار گرفته و آموزش های رسمی آنها تعطیل شده است. این شرایط به گونه ای است که از جنگ جهانی دوم به این سو، نظیر چنین حادثه ای را نداشته ایم و تاثیر آن در کشورهای مختلف، متفاوت است.

در حوزه های تربیت و یادگیری درباره تجارب آموزش در کشورهای دیگر در این شرایط خاص برخی کشورها آموزش های مجازی را از گذشته به صورت جدی دنبال کرده و بسترهای آن را فراهم کرده بودند و مسلماً آمادگی بیشتری در این شرایط داشتند؛ اما در برخی دیگر آموزش های مجازی به صورت جدی دنبال نشده است که متأسفانه کشور ما نیز در همین ردیف قرار می گیرد.

سال هاست درباره آموزش مجازی در کشورمان صحبت می شود اما تاکنون به صورت جدی وارد فاز عملیاتی نشده بودیم؛ اما در شرایط خاص کنونی این نوع آموزش ها پررنگ شده و اقداماتی در حال انجام است.

- academic failure. New findings in social psychology. 2009. [Persian]
- [4] Nazari R, Sharifnia H. Effective causes of academic achievement of nursing students. Journal of Babol University of Medical Sciences. 2010;12 (1): 90.94. [Persian]
- [2] Hesam M, Sanako A. The relationship between academic failure and academic satisfaction and some factors in medical students of Golestan University. Journal of Research Development in Nursing and Midwifery. 2012; 9 (2) :90_96. [Persian]
- [3] Hosseinpour B, Golmohammadian, M. The effectiveness of group counseling in rebt method on the concept of female students'